



Helsinški odbor za ljudska
prava u Srbiji



Human Rights Education for Active
Citizenship in the Western Balkans

Regionalna konferencija „Edukacija za ljudska prava i aktivno građanstvo na Zapadnom Balkanu – izazovi i mogućnosti”

21. i 22. januar 2014. godine

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji zajedno sa partnerskim organizacijama iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Kosova organizovao 21. i 22. januara 2014. godine u Beogradu regionalnu konferenciju „Edukacija za ljudska prava i aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu – izazovi i mogućnosti”. Konferencija je organizovana u okviru regionalnog programa „Edukacija za ljudska prava i aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu“ koji zajedno sprovode Norveški Helsinški komitet, Centar za građansko obrazovanje iz Crne Gore, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Community Building Mitrovica - Kosovo, Helsinški odbor za ljudska prava u Republici Srpskoj i Helsinški komitet za ljudska prava u Bosni i Hercegovini. Na pozdravnoj reči zamenik norveškog ambasadora, Roger Jorgensen, istakao je da je više od 15000 ljudi učestvovalo u ovom programu tokom 13 godina njegovog postojanja uključujući omladinu, predstavnike civilnog društva, profesore u srednjim školama i druge. Sonja Biserko, predsednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, je naglasila da nijedan drugi program nije na ovako strateški način promišljao obrazovanje. Ona je takođe apelovala da se i u budućnosti obrati veća pažnja na obrazovanje jer je to uslov za izmenu referentnog sistema vrednosti bez kojega ne može doći do promena. Mina Skouen, predstavica Norveškog Helsinškog komiteta, istakla je da mladi ljudi u regionu od 1999. godine imaju podršku Norveške Vlade za sprovođenje aktivnosti u domenu ljudskih prava.

Dvodnevna konferencija okupila je najaktivnije predstavnike civilnog društva, predavače i stručnjake iz regiona koji se bave građanskim obrazovanjem, kao i predstavnike sektora formalnog obrazovanja, uključujući ključne donosiocice odluka. Na prvom panelu na temu

"Obrazovanje o ljudskim pravima u zemljama zapadnog Balkana – znanja i iskustva za demokratsko građanstvo – pregled trenutnog stanja u formalnom obrazovnom sistemu" govorili su panelisti **Nihad Smajić**, profesor u Gimnaziji u Tuzli, BiH, **Vidosava Kasćelan** iz Zavoda za školstvo Crne Gore, **Shqipe Gashi** iz Ministarstva obrazovanja, Kosovo. Na drugom panelu *"Civilno društvo i obrazovanje o ljudskim pravima – metode, postignuća i prilike"* panelisti su bili **Mirela Rebronja** iz Centra za građansko obrazovanje iz Crne Gore, **Sead Đulić** iz Centra za dramski odgoj iz Mostara, BiH i **Petrit Tahiri** iz Kosovskog centra za obrazovanje. Treći panel *"Obrazovanje o ljudskim pravima kao instrument za izgradnju mira i pomirenja u regionu – primeri i naučene lekcije"* vodili su panelisti **Smiljana Vovna** iz Gimnazije „Meša Selimović“ iz Tuzle i **Demir Mekić**, aktivista i radioničar za ljudska prava iz Srbije. Četvrti panel pod nazivom *"Formalno, neformalno i informalno obrazovanje o ljudskim pravima i aktivnom građanstvu – mogući modeli integracije i saradnje"* vodili su panelisti **Samojko Cvijanović**, nastavnik u srednjoj školi u Doboju, BiH i **Snježana Bošković** iz Zavoda za školstvo Crne Gore.

Ispred Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije (RS) otvaranju konferencije prisustvovala je **Snežana Vuković**, načelnica odeljenja za strategiju i razvoj obrazovanja. Nažalost, predstavnici Ministarstva prosvete nisu bili prisutni i doprineli radu radnih grupa u daljem radu konferencije. Jako je važno da se uvidi značaj ovakvih regionalnih susreta na temu obrazovanja, kao i mogućnosti za regionalnu i intersektoralnu razmenu iskustava između formalnih obrazovnih sistema i civilnog društva, kao i priliku da se formiraju mehanizmi za buduće aktivnosti i jaču saradnju.

Konferenciji je prethodila regionalna škola ljudskih prava za mlade koju je pohađalo 25 mladih iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Kosova i Srbije. Učesnici ove regionalne škole imali su priliku da na konferenciji iznesu svoje preporuke koje su prvenstveno bile usmerene ka donosiocima odluka. Takođe, omladinske grupe iz regiona su svoj dugogodišnji rad i aktivizam predstavili na konferenciji.

Preporuke su dali i ostali učesnici konferencije nakon rada u grupama. Neke od preporuka su:

- uvođenje građanskog vaspitanja kao obaveznog predmeta u školama u regionu;
- osmišljavanje zajedničkog kurikuluma u zemljama regiona pri čemu bi oko 60 odsto gradiva bilo univerzalno u svim državama;

- razvijanje metoda koje podstiču kritički način mišljenja i kombinovanje ex-catedra i interaktivnog predavanja.

Opšti zaključak konferencije je da organizacije civilnog društva treba da imaju veću ulogu u sprovođenju predmeta građanskog vaspitanja, kao i da ljudska prava, suočavanje sa prošlošću i tranziciona pravda svakako treba da budu deo gradiva ovog predmeta.

Regionalni program „Edukacija za ljudska prava i aktivno građanstvo na Zapadnom Balkanu“, podržan od strane Norveškog ministarstva spoljnih poslova, se realizuje od 2000. godine u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, na Kosovu, u Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji. Cilj programa je da doprinese miru, pomirenju i demokratskom razvoju zasnovanom na kulturi ljudskih prava na Zapadnom Balkanu. Od samog početka promovisemo edukaciju za ljudska prava i razvijamo edukativne materijale i metode. Takođe sprovodimo neformalno obrazovanje, koje je namenjeno prvenstveno mladima i odnosi se na oblasti ljudskih prava, interkulturalnog razumevanja i rešavanja konflikata.

Pored rada sa mladima i njihovog osnaživanja za uzimanje aktivnog učešća u procesu demokratizacije država iz kojih dolaze, saradujemo sa obrazovnim institucijama razmenjujući primere dobre prakse i naučene lekcije.

Jelena Džombić i Jovana Saračević
Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji